

amb *e* tancada: el fem. *meca* «hébété, niaise» (*baveca, caveca, pecca*), en Gavaldà (E. del llgd. central, *Rom.* xxxiv, 528), i en Alegret, amb el sentit de 'balb, estabornit pel fred': «ara pareisson l'aubre sec / e brunisson li elemen / --- / d'on desconortz ven pel mon a las gens; / e sobretot als auzels, que son *mec*, / per lo freç temps que si lur es prezens» (PSW v, 154).

TdF. *dóna mè(c)* com a rodanès i llgd. «celui qui est dans un état de stupeur, hébété, niaise». En efecte, amb aquest sentit, l'usa Mistral mateix: «Davans la vierge raubativo, / éu rèste *mè*, coume di nivo, / quand toumbo pau-a-pau un 'aucèu pivelà», trad. «interdit», «E la galejavon; tout-d'uno, / e sus la caro de caduno, / permanant tout autour un regard de-galís: / —Malavalisco, vautre, pèco! / —faguè Taven— que la Roumèco / vous rendeguèsse tóuti *mèco*! / Passarié lou bon Diéu dins soun camin d'Alís / que se n'en trufarien esturto!» (*Mireio* II, 58.2; III, 43.6, trad. «le vampire / puisse vous stupéfier»); i això arriba fins a l'extrem N. llenguadocià, a la ratlla d'Alvèrnia: *éstré mēke* «être surpris» en el parlar d'Orlhac (Cantal, Lhermet, p. 92), on és notable la *-e* final (impossible conservació d'una *-u* llatina).

En portuguès *meco* és un mot ben viu i conegut, ja documentat unes quantes vegades en el clàssic Ferreira de Vasconcelos (a. 1547), sempre amb un matís insultant, i amb el sentit de «homem libertino, atrevido» o 'home astut, maliciós' («espertalhão»): els contextos no mostren sinó un sentit amplement despectiu o injuriós (veg. Cortesão, Moraes, Fig.), no pas precisament 'adúlter, dissolt' [Bluteau, princ. S. xviii], car això es funda en la suposada etimologia *moechus*.

No es pot dir ben verament que sigui mot castellà, car aquí es troba en zones de vocabulari tirant al català o al gall.-port. i en autors, certament ja antics però més o menys subjectes a influència catalana, almenys en el lèxic, i per la terra on van viure o néixer: Joan de Timoneda, valencià ben nostre (mj. S. xvi), si bé autor i editor en castellà, el posa a la boca de personatges que s'insulten: «G. —Vergüença en esse carrillo: / ¿siendo mesón el Castillo, / es bien dormir descuydada? / V. —¿Dó está el descuydo, Joan *meco*, / padastro del panarizo?» (*Auto del Castillo de Emaus*, v. 66; cf. JEGillet, *Hispr.* II, 352.3); altres dos li donen precisament el sentit de 'barbamec': «*meco* de barbas» en Mtz. de Toledo, Arx. de Talavera (1438), que visqué i aprengué a València, i ple de catalanismes de tota mena;² i en Polo de Medina («barbón Cintio, o *meco* Dios»), clàssic de la llengua castellana (c. 1640), però murcià; i de fet avui s'usa a Múrcia, si bé Gasoriano li dóna el sentit de «afeminado, impotente», cf. andal. *meca* (AlcVenceslada).

De tota manera demostra un veritable arrelament en la llengua, el probable origen compost del castellà comú MEQUETREFE (DCEC/DECH, article on vaig donar altres dades i arguments sobre *mec*) 'manifasser, manefla' [1625, emprat per Quevedo, P. Espinosa, Calderón, i en romanços de germania] i mot generalment usat i conegut, que sembla ser contracció d'un

antic *meco e trefe*, aquest adj. també pejoratiu i més o menys ajargonat per 'entremaliat' i 'flasc, flasquisós, frèvol', port. *mequetrefe* id. [2.ª meitat S. xvii].

Altrament en el domini castellà també té gran fusió dialectal i afectiva, amb sentits pejoratius, molt variats, que en conjunt s'allunyen força tant del de 'barbamec' com del d'home efeminat o de mals costums. Bilbaí *meco* «persona melindrosa, delicada, irresoluta», a Salamanca «vanidoso, melindroso», en el galleg de transició a l'asturià «tuerto, bizco», a Zamora *mecas* 'joc de nenes amb unes boletes ---', mexicà *meco* «rubio; manchado; desgraciado; bajo, indio»;³ *maguey meco*, *toro meco* 'els pigallats mascards o bigarrats', *mecada* «patochada, disparate»; en fi alt-arag. *meco* (Bielsa) i *tartameco* (Gistaín) 'quec, tartamut' (BDC xxiv, 174; ZRPh. lv, 73).

Es nota en particular la repetida aparició com a mot argòtic o ajargonat, quadrant cap al qual marca ja la buíxola en alguns dels testimonis anteriors: argot barceloní *mecu* 'beneit, babau' (BDC vii, 16, 43; M. L. Wagner, *No. Li. Arg.*); eiv. *mecu* «muñeco, pelele» (PzCabr.), argot francès *mec* «individuum», 'rufià', 'beneit, babau', jargó dels cadiraies de Belluno *meco*, i *me(c)ca* com a denominació figurada de la fam en un text popular italià de 1918 (Spitzer, *BhZRP.* lxxviii, 45, cf. 315).⁴

La meua conclusió, en el citat article sobre *mequetrefe*, sobre el component *mec(o)*, em sembla ara, si no definitiva, encara més probable: «es muy dudoso que todo esto pueda explicarse por una sola etimología, sea *moechus* 'adúltero', que debiera ser cultismo [> 'home femeller' > 'efeminat' > 'barbamec' etc.], o una abreviació del fr. *maquereau* ['macarró', com volia ABarth, *ASNSL* clxi, 126] o una voz expressiva u onomatopeya del tartamudeo, de la llamada del tenero o del grito de la chocha: me parece probable que haya habido origen expresivo-onomatopéyico de diferentes matices, quizá ayudado por el cultismo *moechus*».⁵

Més a part, dins l'aspecte onomatopèic, queden les denominacions d'animals ovins i bovins, ja pròpiament imitatius: *mec*, *meca*, termes de pastor (BDC xix, 166); *meco* 'jònc' en el Matarranya (Bellmunt, 1937), id. «ternerillo recién nacido: isto *meco* valrrà doçe duros», Benasc (Ferraz, 77); id. a Escuaín, *meca* «génisse» a Fanlo, gascó *mèc* «petit veau à la mabelle» (Palay; Rohlf; *Le Gc.*, § 126, p. 39). I, acostant-se al sinònim *bè*: *mè* 'xai' (Manacor, *BDLC* vii, 54), amb plural *mèns* a Pollença (Griera, *BDC* v-vi), també en Amades (*BDC* xix, 166) i Spitzer (*LexikK*, 94; *BDC* ix, 48); d'on mall. *ca-mè* (*BDLC* viii), i *dur a coll-mè* 'portar a coll-i-bé' (*BDLC* ix, 290).

D'altra banda coincideix amb *mec* pel sentit l'urgell. *mèno* 'vedell' (ja recollit a Belloc, *Mem. Assoc. Cat. Exc. Cient.* I, 263), i que em van precisar a Bellmunt com més gran que el *videll*, quan ja deixa de mamar als tres mesos, i en té menys de sis (1956); d'això deu ser aplicació escarnidora *mènos* gentilici popular amb què motegen en els Ports la gent del Boixar (Bel, 1961); *minaix* a Cast. d'Empúries (*DAG.*), que, en